

Janusz Smołucha

ORCID: 0000-0003-2633-7093
Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

Andrzej Wadas

ORCID: 0000-0002-9239-7521
Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

Łukasz Burkiewicz

ORCID: 0000-0001-9115-0837
Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

Wstęp

Pierwszą część niniejszego numeru „Rocznika Filozoficznego Ignatianum” stanowią teksty opisujące związki polskich elit z kulturą Republiki Weneckiej na przestrzeni XIV–XVII wieku, w szczególności zaś z Padwą i jej sławnym uniwersytetem oraz nie mniej znanym środowiskiem akademickim. W związku z tym, że o tej tematyce i tekstach zawartych w tej części „Rocznika” wypowiedział się prof. dr hab. Mirosław Lenart, skupimy się na pozostałych artykułach umieszczonych w bieżącym numerze czasopisma.

W trakcie kompletowania artykułów do części tematycznych tego rocznych numerów Redakcja otrzymała również wiele innych tekstów, równie interesujących i wartościowych, które, mimo że nie są bezpośrednio związane z tematami przewodnimi, zasługują na jak najszybszą publikację. Dlatego też zdecydowaliśmy się włączyć je do obecnego numeru, wierząc, że różnorodność i bogactwo treści spotkają się z uznaniem naszych Czytelników.

Pierwszym artykułem w tej części jest tekst Artura Góreckiego, w którym przedstawia on edukację klasyczną jako trwały i skuteczny model kształcenia, łączący rozwój intelektualny z formowaniem postaw etycznych. Podkreśla znaczenie kanonu autorów, siedmiu sztuk wyzwolonych oraz metafizycznego i antropologicznego fundamentu edukacji. Kolejna rozprawa, autorstwa Konstantego Pilawy, analizuje podobieństwa i różnice między myślą polityczną Stanisława Konarskiego i Niccolò Machiavellego. Mimo oficjalnego dystansu Konarskiego wobec Machiavellego jego pisma wykazują zbieżności w podejściu do władzy, moralności i prawa. Monika Stankiewicz-Kopeć dokonała rekonstrukcji losów willi „Zofijówka” i jej pierwszych właścicieli, ukazując ich na tle przemian kulturowych XIX-wiecznego Krakowa. Tekst przybliży także związki tego miejsca z zakonem jezuitów i dziedzictwem krakowskiej dzielnicy Wesoła. Z kolei tekst Wiktora Szymborskiego – erudycyjny i obszerny – dowodzi, że wspomnienia polskich żołnierzy z I wojny światowej ukazują popularność tworzenia pamiątek z przedmiotów frontowych jako formy ekspresji i przetrwania. Żołnierskie rękodzieło, jak pierścionki z zapalników czy pocztówki z kory, odzwierciedlało kreatywność i emocjonalny wymiar wojennego doświadczenia.

Kolejne trzy teksty mają charakter literaturoznawczy. W pierwszym z nich Beata Garlej analizuje melancholię Gustave’a Flauberta, wyłaniającą się z jego korespondencji z George Sand, jako istotny komponent jego twórczości. Refleksja ta oparta jest na teorii „smutku myśli” George’a Steinera i służy zrozumieniu motywacji artystycznych pisarza. Następny tekst, napisany przez Jerzego Brzozowskiego, dokonuje porównania przekładu Psalmów autorstwa Miłosza i Brandstaettera, wskazując przyczyny ich nieprzyjęcia w liturgii. Miłoszowa archaizacja i bliskość z tradycją judaistyczną oddalały jego tłumaczenie od katolickiego kontekstu liturgicznego. Tymczasem Tomasz Drewniak zajął się symbolicznym znaczeniem wieży w dramacie Calderóna *Życie jest snem*. Wieża w omawianym dramacie odgrywa rolę symbolu duchowej przemiany człowieka, ukazując drogę od cielesności do duchowości przez dialektykę ojciec–syn.

Maria Ujwary podjęła się tematu fałszowania żywności w XIX-wiecznej Polsce. Jak się okazuje, był to powszechny i niebezpieczny proceder, uwarunkowany realiami gospodarczymi i społecznymi. Analiza prasy i źródeł specjalistycznych pokazuje skalę oraz pomysłowość działań fałszerzy.

Następne trzy teksty dotyczą zagadnień filozoficzno-kulturoznawczych. W pierwszym z nich Krzysztof Śleziński przedstawia rozwój logiki intuicjonistycznej od Brouwera do Heytinga i Gödla, ze szczególnym uwzględnieniem wkładu polskich logików. Omawia znaczenie

intuicjonizmu dla rozumienia matematyki i podstaw logiki w ujęciu historyczno-filozoficznym. Globalizm jako nowy totalizm jest przedmiotem rozważań Przemysław Załuski. Autor odróżnia naturalną globalizację od globalizmu jako ideologii, która przekracza zasadę subsydiarności i zagraża suwerenności jednostek oraz państw. Oparty na nauczaniu społecznym Kościoła artykuł ukazuje globalizm jako formę nowoczesnego totalitaryzmu. Z kolei Przemysław Wąsik analizuje wybrane japońskie filmy, takie jak *Signal 100* i *As the Gods Will*, ukazując transformację motywu śmiertelnej gry w element hedonistycznej rozrywki. Autor zestawia ten proces z koncepcją *homo ludens*, pytając o granice między zabawą a moralnym doświadczeniem.

Ostatnie dwa teksty w tej części „Rocznika” dotyczą kwestii współczesnych i związanych w dużym stopniu z nauką o prawie. Artykuł Hanny Malik-Trochy analizuje trzy modele projektowania uniwersalnego (*Universal Design*) w przestrzeni miejskiej oraz narzędzia ich wdrażania w wybranych krajach europejskich na przykładzie normy PN-EN 17161:2019, metod HUMBLE oraz projektowania włączającego. Artykuł kończy się wynikami badań z Warszawy, pokazującymi skuteczność systemowego podejścia do dostępności. Kolejny artykuł, autorstwa Iwony Miki, porusza potrzebę prawnego zdefiniowania wynalazku nanotechnologicznego, z uwzględnieniem różnic między wynalazkiem a odkryciem w kontekście nanoskalowych manipulacji. Autorka argumentuje, że pomimo niejasności definicyjnych odkrycie pozostaje niezbędnym warunkiem stworzenia wynalazku nanotechnologicznego. Ostatni tekst w tym dziale autorstwa Bogusławy Bodzioch-Bryły porusza problem fuzji sztuki interaktywnej z klasycznymi dziełami malarskimi, muzycznymi i literackimi w kontekście tworzenia transmedialnych narracji, analizując przy tym zagadnienia tożsamości, relacyjności, auratyczności dzieła sztuki oraz potencjału semantycznego, jaki niesie integracja dawnych arcydzieł z nowomiedialnymi instalacjami.

Numer zamykają trzy artykuły recenzyjne. Pierwszy, napisany przez Łukasza Burkiewicza, omawia francuskie wydanie piętnastowiecznej relacji podróżniczej *Andanças e viajes por diversas partes del mundo avidos* autorstwa Kastylijczyka Pero Tafura, podkreślając jej znaczenie jako źródła historycznego i literackiego. Autor wskazuje na wysoką jakość edytorską publikacji, bogaty aparat krytyczny oraz trafne ujęcie motywów podróży, które mogły mieć charakter dyplomatyczny lub wywiadowczy. W kolejnym tekście Bogdan Lisiak ukazuje wielowarstwową analizę fenomenu otwartości w filozofii kultury i religii, uwzględniającą zarówno perspektywę horyzontalną, jak i wertykalną, zawartą w monografii Marka Szulakiewicza *Uczyń nas otwartymi. Studia z filozofii otwartości*. Lisiak

docenia interdyscyplinarny charakter dzieła, choć zauważa brak pełniejszego odniesienia do nauk przyrodniczych i ich wpływu na współczesną kulturę. Ostatnią z recenzji zamieszczonych w tej części numeru przygotował Marcin Kawa, który poddał analizie *Manifest Wielkiego Przebudzenia i pisma czasu wojny* autorstwa rosyjskiego filozofa Aleksandra Dugina. Autor recenzji akcentuje, że książka ta stanowi cenne źródło wiedzy dla czytelników zainteresowanych zrozumieniem sposobu myślenia rosyjskich elit oraz ich wizji ładu geopolitycznego.

Życzymy przyjemnej i pożytecznej naukowo lektury!

Janusz Smółucha

Andrzej Wadas

Łukasz Burkiewicz